

มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

CHECKLIST FOR BEST PRACTICE

แบบประเมินศักยภาพโครงการเพื่ออาหารเพื่อสุขภาวะ
ในการเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

เกริ่นนำ

โครงการแนวปฏิบัติที่ดี คือโครงการที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าได้ผลดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกระบวนการ ผลลัพธ์ และการบริหารต้นทุน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์และห่วงโซ่มูลค่าของแผนอาหารเพื่อสุขภาวะของ สสส. เป็นแนวปฏิบัติที่มีจริยธรรม ความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประชากรเป้าหมายและชุมชนที่ร่วมดำเนินการ รวมทั้งยกระดับศักยภาพของภาคี เพื่อแก้ปัญหาต่อยอด และขยายผลลัพธ์การดำเนินงานของแผนอาหารเพื่อสุขภาวะของ สสส. เป็นวงกว้าง

การพัฒนาโครงการให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี จึงมีความสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านผลลัพธ์ทางสุขภาพของประชาชน และยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการผลักดันมาตรการหรือนโยบาย หลักการ หรือบรรทัดฐานสังคมต่อไป

แบบประเมินศักยภาพโครงการแผนอาหารเพื่อสุขภาวะในการเป็นแนวปฏิบัติที่ดีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวช่วยในการยกระดับคุณภาพโครงการ เพื่อตรวจสอบตนเองว่ายังขาดประเด็นใด และควรเพิ่มเติมอะไร เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของโครงการ

องค์ประกอบและคุณลักษณะของการเป็นโครงการแนวปฏิบัติที่ดีที่นำเสนอในแบบประเมินนี้ ถูกพัฒนาขึ้นมาจากกระบวนการวิจัยที่คำนึงถึงทั้งความถูกต้องทางวิชาการ และความเหมาะสมในทางปฏิบัติ โดยกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบและคุณลักษณะ ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ การวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษาบททวนวรรณกรรมและรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการที่มีคุณภาพ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมอภิปรายกลุ่มกับภาคีเครือข่ายการทำแบบสอบถามด้วยเทคนิคเดลฟาย และการประชุมกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบประเมินเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับภาคีที่รับผิดชอบแผนงาน/โครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองโครงการ และคณะกรรมการของสสส. ในการยกระดับคุณภาพโครงการ เพื่อให้โครงการสามารถเป็นโมเดลการทำงานเป็นต้นแบบ หรือนวัตกรรม และนำไปสู่การขยายผลให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างได้ต่อไป

คณะวิจัย
กันยายน 2565

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เป็นรายการองค์ประกอบ คุณลักษณะหลัก และคุณลักษณะย่อยของโครงการแนวปฏิบัติที่ดี โดยองค์ประกอบหลักในการพิจารณาการเป็นโครงการแนวปฏิบัติที่ดี มี 3 ประการ ได้แก่ ลักษณะโครงการ การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล โดยภายใต้ 3 องค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะหลัก 18 ข้อ และคุณลักษณะย่อย 52 ข้อ

ในการประเมินศักยภาพโครงการในการเป็นแนวปฏิบัติที่ดี ผู้ประเมิน (อาจเป็นภาคีผู้รับทุนเอง ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองโครงการ หรือคณะกรรมการของ สสส.) สามารถใช้แบบประเมินนี้ในการพิจารณาคุณลักษณะต่างๆ ของโครงการ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนในคุณลักษณะต่างๆ ของการเป็นแนวปฏิบัติที่ดี โดยสามารถใช้ได้ตั้งแต่ในระหว่างการพัฒนาข้อเสนอโครงการ การดำเนินงานโครงการ และภายหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว

แต่ละคุณลักษณะย่อยของการเป็นแนวปฏิบัติที่ดี มีรายละเอียดค่อนข้างมาก แบบประเมินนี้ จึงควรใช้ควบคู่ไปกับ “ไปให้ถึง Best Practice: คู่มือยกระดับโครงการแผนอาหารเพื่อสุขภาวะให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี” ที่อธิบายรายละเอียดของแต่ละคุณลักษณะ เพื่อให้ผู้ประเมินมีความเข้าใจในแต่ละคุณลักษณะได้ตรงกัน

เนื่องจากโครงการต่างๆ ภายใต้แผนอาหารเพื่อสุขภาวะ มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามบริบทการดำเนินงาน ผู้ประเมินจึงอาจเลือกพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะบางข้อที่เข้ากับบริบทของโครงการได้ โดยคณะวิจัยได้เสนอแนะคุณลักษณะที่มีความสำคัญสำหรับโครงการแต่ละประเภท ได้แก่ การพัฒนาและปฏิบัติการ การศึกษาวิจัยและประเมินผล และการอุปถัมภ์กิจกรรมไว้ใน “ไปให้ถึง Best Practice: คู่มือยกระดับโครงการแผนอาหารเพื่อสุขภาวะให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี” อย่างไรก็ตาม แต่ละโครงการควรพิจารณาให้ภายใต้แต่ละคุณลักษณะหลัก มีคุณลักษณะย่อยอย่างน้อย 1 ประการ เช่น ภายใต้คุณลักษณะที่ 1.1 เกี่ยวกับฐานแนวคิดในการออกแบบโครงการ มีคุณลักษณะย่อย 3 ข้อ โครงการควรมุ่งเป้าให้มีคุณลักษณะย่อยอย่างน้อย 1 ข้อ จาก 3 ข้อดังกล่าว

ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

ชื่อโครงการ: _____○

ประเภท: _____○

☐ แผนงาน   ☐ ชุดโครงการ   ☐ โครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ: _____○

งบประมาณ: _____○

องค์กร/คณะบุคคลที่รับผิดชอบโครงการ: _____

_____○

ผู้รับผิดชอบโครงการ: _____

_____

_____○

แบบประเมินโครงการแนวปฏิบัติที่ดี

1

ลักษณะโครงการ

แบบประเมินโครงการแนวปฏิบัติที่ดี

1.1 ฐานแนวคิดในการออกแบบโครงการ

- ☐ การออกแบบโครงการอยู่บนฐานแนวคิด ทฤษฎี หรือประสบการณ์
- ☐ มีแนวคิดหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นแนวคิดใหม่หรือเป็นนวัตกรรม
- ☐ มีการคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่นอกเหนือการควบคุม

1.2 ความสอดคล้องกับแผนและบริบททางสังคม

- ☐ โครงการสอดคล้องกับแผนอาหารเพื่อสุขภาวะ แผนของสสส. หรือแผนระดับชาติ
- ☐ มีการวิเคราะห์สถานการณ์และช่องว่างของปัญหา
- ☐ มีการสอบถามหรือประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- ☐ กิจกรรมหลักของโครงการสอดคล้องกับสถานการณ์สภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- ☐ กิจกรรมหลักของโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์

- ☐ มีการระบุเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงไว้อย่างชัดเจน
- ☐ เป้าหมายของโครงการสอดคล้องกับห่วงโซ่ผลลัพธ์ของแผนอาหาร
- ☐ วัตถุประสงค์มีลักษณะอย่างน้อย 3 ใน 5 ตามหลัก SMART

1.4 กลุ่มเป้าหมาย

- ☐ มีการระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน
- ☐ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วม
- ☐ มีการคำนึงถึงกลุ่มเปราะบาง หรือกลุ่มอดอยากหิวโหย
- ☐ มีการเสริมพลังให้กลุ่มเป้าหมาย

1.5 การวางแผนโครงการ

- ☐ มีการวางแผนโครงการอย่างชัดเจน

1.6 ภาติเครือข่ายและความร่วมมือ

- ☐ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม
- ☐ มีความร่วมมือกับหน่วยงานภาติเครือข่ายและผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา

1.7 การนำไปใช้ประโยชน์

- ☐ โครงการอื่นสามารถนำรูปแบบการดำเนินงานไปทำซ้ำได้ (replicability)
- ☐ รูปแบบการดำเนินงานโครงการสามารถนำไปปรับใช้หรือประยุกต์ใช้ในพื้นที่หรือบริบทอื่นได้ (transferability)

1.8 ความยั่งยืน

- ☐ มีการคำนึงถึงความยั่งยืนของโครงการ
- ☐ มีกลไกหรือระบบรองรับการดำเนินงานในระดับพื้นที่

การดำเนินงาน

2.1 ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

- ☐ การดำเนินงานเป็นไปตามกรอบเวลาและกิจกรรมที่กำหนด
- ☐ โครงการมีโครงสร้างการบริหารจัดการและกระบวนการตัดสินใจที่ชัดเจน
- ☐ มีการทดสอบกิจกรรมก่อนเริ่มดำเนินการจริง
- ☐ มีการฝึกอบรม หรือการพัฒนาศักยภาพแก่ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน
เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- ☐ โครงการมีการทำงานเชิงรุก
- ☐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มนำแนวทางของโครงการไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติ

2.2 ความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสังคม

- ☐ มีการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest: COI)
- ☐ การเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย

2.3 การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาครื้อข่ายและความร่วมมือ

- ☐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นประโยชน์ของโครงการ
- ☐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผล
- ☐ มีการร่วมมือกับเครือข่าย ชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรภาคีในหลากหลายสาขาวิชาชีพ

2.4 การเข้าร่วมโครงการของกลุ่มเป้าหมาย

- ☐ วิธีการเชิญชวนกลุ่มเป้าหมายให้เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ
- ☐ บุคคลหรือหน่วยงานที่ช่วยเชิญชวนให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ
- ☐ วิธีการกระตุ้นหรือจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายอยู่ร่วมในโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ
- ☐ การถอนตัวออกจากโครงการของผู้เข้าร่วมโครงการไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

2.5 การสื่อสารและการจัดทำเอกสาร

- ☐ เอกสารหลักของโครงการ มีข้อมูลสำคัญอย่างครบถ้วน
- ☐ การรายงานผลการดำเนินงานไปยังกลุ่มเป้าหมาย
- ☐ การจัดทำและเผยแพร่ชุดความรู้ (how to)

2.6 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

- ☐ โครงการดำเนินกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ อย่างน้อย 80%
- ☐ โครงการสามารถบรรลุตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ อย่างน้อย 90%

3

การติดตาม
และประเมินผล

3.1 การบริหารทรัพยากรและงบประมาณ

- ☐ มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเหมาะสม
- ☐ มีการติดตามการใช้งบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินโครงการตามระเบียบการเงินของ สสส.

3.2 ตัวชี้วัดและการติดตาม

- ☐ มีการเก็บข้อมูลพื้นฐาน (baseline) สภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมายก่อนเริ่มโครงการ และมีการติดตามสถานการณ์ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ
- ☐ มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากร เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก
- ☐ มีตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ
- ☐ มีตัวชี้วัดเพื่อติดตามในทุกระดับของการดำเนินงาน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- ☐ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
- ☐ โครงการได้คำนึงถึงปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ของโครงการ

3.4 การประเมินผล

- ☐ โครงการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานในระดับที่สมเหตุสมผล สามารถนำแนวทางของโครงการเป็นต้นแบบในการขยายผลต่อไปได้
- ☐ มีการสังเคราะห์การดำเนินงาน เพื่อให้เกิดชุดความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรม เพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ

ข้อคิดเห็น

[illegible]

ข้อคิดเห็น

○-----

-----○

ผู้จัดทำ

มนสิการ กาญจนะจิตรา, ภัฏญญาพัชร สุทธิเกษม, อัญชลี อ่อนศรี
และ ณิชฌา ลอยฟ้า

โครงการพัฒนารอบแนวคิดและเครื่องมือเพื่อประเมินและส่งเสริมโครงการแนวทาง
ปฏิบัติที่ดี (Framework and tool development to evaluate and foster good
practice programs)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับการสนับสนุนจาก

แผนอาหารเพื่อสุขภาพ: สำนักสร้างเสริมวิถีชีวิตสุขภาพ (สำนัก 5)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

